Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000823

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-04-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Маліцька Анна Дмитрівна
2. Anna Malitska

Кваліфікація: 035

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 25-05-2026

Спеціальність за освітою: Філологія

Місце роботи здобувача: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12612

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.01.27, 17.01.27.21, 17.07.41

Тема дисертації:

1. Ліричний дискурс в українській мілітарній літературі сучасності.

2. Lyrical discourse in modern Ukrainian military literature

Реферат/анотація:

1. Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена значним поширенням в українському літературному процесі сучасності художніх текстів мілітарного спрямування. Найпродуктивнішими щодо кількості таких творів стали 2022-2023 рр. – перші роки активної фази російсько-української війни, період найбільш емоційного, когнітивного сприйняття подій і осмислення їх в образній формі українськими літераторами, їх самоідентифікації з обставинами буремного часу. Саме це дозволило критикам вести мову про новий етап сучасної української літератури, мілітарної зокрема, у різноманітті якої почали увиразнюватися специфічні тенденції: документування подій нової реальності в художньому тексті, увага до мистецьких рефлексій війни, певні жанрові та тематичні домінанти (наприклад, соціальна, патріотична, інтимна лірика; мала автодокументальна проза), а також оптимістичний і водночас різко емоційний пафос художніх творів, що свідчило про вагомість саме ліричного дискурсу в мілітарній літературі. Між тим саме поняття «мілітарна література» не було узвичаєним у літературознавстві і потребувало наукового уточнення з погляду самих текстів, активних у сучасному українському письменстві. Самі вірші, есеї і щоденники 2022-2023 рр.

відповідної тематики з погляду проявів ліричного також не були об'єктом системного вивчення, тож потреба цілісного осмислення самого феномену мілітарної літератури, так і відповідної творчості її представників зумовлює актуальність чинного дослідження. Об'єктом дослідження постали антології «Весна озброєна» (142 автори), «Війна 2022: есеї, поезія, щоденники» (42 автори), «Воєнний стан» (50 авторів). Також для аналізу і репрезентації типових ліричних технік мілітарної літератури сучасності обрано одноосібні поетичні збірки: «Дні тривог» А. Дністрового, «Сію тобі в очі» Л. Горової, «Люди з дієсловами» К. Калитко, «Тільки не пиши мені про війну» П. Вишебаби, «Закладка» Д. Лазуткіна, есеїстична збірка «Війна з тильного боку» А. Любки, що демонструють різноманітність авторських поглядів на події сьогочасної російсько-української війни і репрезентують актуальні художні практики її усвідомлення. Предметом дослідження постали різноманітні ліричні практики в сучасних поетичних і прозових (есеїстичних і щоденникових) текстах мілітарного спрямування. Мета дисертаційного дослідження полягає в дослідженні особливостей проявів ліричного дискурсу в сучасній українській мілітарній літературі 2022-2023 рр., передусім у поезії, а також в есеях і щоденниках. Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання роботи: – обґрунтувати теоретичні засади й дискусійні дефініції щодо ліричного дискурсу в літературознавчих студіях минулого та сучасності; – окреслити історичний контекст і сучасний стан осмислення української мілітарної літератури з погляду критики і літературознавства; – проаналізувати шляхи увиразнення мілітарного дискурсу в поезіях 2022-2023 років; – дослідити інтенції до ліризації текстів автодокументальної і рефлексивної прози (есеїстики, щоденників) мілітарного спрямування; – схарактеризувати специфіку ліричного з огляду на документальні, меморіальні й терапевтичні практики в щоденниках та есеях 2022-2023 років; систематизувати літературні тенденції творів перших років повномасштабного вторгнення, передусім з позицій прояву ліричного, з метою позиціонування цієї творчості в українській літературі нового часу. З огляду на мету та завдання дисертації використано такі методи: біографічний метод, який уможливив категоризацію текстів як комбатантських, ветеранських, волонтерських тощо; структурний, спрямований на вивчення композиційної організації антологій і збірок та формальних маркерів ліричності; семіотичний, покликаний декодувати знаково-символічну систему творів мілітарного спрямування; психоаналітичний, який дозволив окреслити дражливі аспекти авторської психології, спричинені травмою війни, репрезентовані в художніх творах; культурно-історичний підхід, що продемонстрував відображення воєнних реалій у художній літературі від давнини до сучасності; компаративний аналіз, який уможливив порівняння текстів про війну з окремими зразками попередніх епох, а також інтертекстуальні та інтермедіальні зіставлення. Теоретико-методологічною базою дослідження стали праці, у яких осмислено поняття дискурсу в літературознавстві (С. Андрусів, Е. Бенвеніст, Т. Бовсунівська, Т. Гундорова, І. Девдюк, Т. ван Дейк, С. Павличко, М. Стецик, Ю. Черняк), особливості лірики як роду літератури (Т. Бовсунівська, О. Галич, Ґ. Геґель, Г. Горішна, І. Франко, О. Шаф, Ф. Шеллінг), феномен ліричного та інтенцію до ліризації у прозових текстах (В. Іванишин, Ю. Ковалів, А. Ткаченко, М. Ткачук, Т. Шевченко); розвідки про історичний розвиток мілітарної літератури в українському письменстві (І. Захарчук, М. Лановик, Є. Маланюк, Я. Поліщук, О. Пухонська, М. Рябченко, Г. Улюра, Д. Чижевський) тощо.

2. The relevance of the dissertation is explained by the significant spread of modern military artistic texts in the Ukrainian literary process. The first years of the active phase of the Russian-Ukrainian war, that were the period of the most emotional and cognitive perception of events and their understanding in a figurative form by Ukrainian writers, their self-identification with the circumstances of the hard times, became the most productive ones in terms of the number of such works in 2022-2023. This fact allowed critics to talk about a new period of modern Ukrainian literature, and military literature in particular, with specific trends starting to be expressed in its diversity, such as: documentation of the events of the new reality in the text, attention to the artistic reflections of the war, certain genre and thematic dominants (for example, social, patriotic, intimate lyrics; short autodocumentary prose), as well as both optimistic and sharply emotional pathos of artistic works, which testified to the importance of lyrical discourse in military literature. Meanwhile, the very concept of «military literature» was not common in literary studies and required scientific clarification from the point of view of the texts themselves that were active in modern Ukrainian literature. Moreover, the poems, essays and diaries of 2022-2023

of the corresponding subject were not the object of systematic study from the point of view of lyrical manifestations, so the need for the holistic understanding of the phenomenon of military literature, as well as the creativity of its representatives, determines the relevance of the current research. The research focuses on the anthologies «Spring Armed» (142 authors), «War 2022: essays, poetry, diaries» (42 authors), «The State of War» (50 authors). Also, for the analysis and representation of typical lyrical techniques of modern military literature, the following individual poetry collections were chosen: «Days of Anxieties» by A. Dnistrovyi, «I sow in your eyes» by L. Horova, «People with verbs» by K. Kalytko, «Just don't write to me about the war» by P. Vyshebaba, «Bookmark» by D. Lazutkin, and an essay collection «War on the back side» by A. Liubka. They demonstrate the diversity of the authors' views on the events of the current Russian-Ukrainian war and represent artistic practices of its realisation. The subject of the study was various lyrical practices in modern poetic and prose (essays and diaries) military texts. The aim of the dissertation is to study the peculiarities of manifestations of lyrical discourse in modern Ukrainian military literature of 2022-2023, primarily in poetry, as well as in essays and diaries. According to the aim of the study, the following tasks have been defined: – to substantiate the theoretical foundations and debatable definitions regarding lyrical discourse in literary studies of the past and present; – to outline the historical context and current state of understanding of Ukrainian military literature from the point of view of and literary criticism and scientific studies; – to analyse the ways of expressing military discourse in the poems of 2022- 2023; – to investigate the intentions to lyricize the texts of autodocumentary and reflective prose (essays, diaries) of a military orientation; – to characterize the specifics of the lyrical in view of documentary, memorial and therapeutic practices in diaries and essays of 2022-2023; – to systematize the literary trends of the works of the first years of the fullscale invasion, primarily from the point of view of the lyrical manifestation, with the aim of positioning these texts within the Ukrainian literature of the new period. In view of the aim and the tasks of the study, the following methods were used: the biographical method, which made it possible to categorize texts as written by combatants, veterans, volunteers, etc.; the structural method, aimed at studying the compositional organization of anthologies and collections and formal markers of lyricism; the semiotic method, designed to decode the sign-symbolic system of military works; the psychoanalytic method, which made it possible to outline the triggering aspects of author's psychology caused by the trauma of war, that were represented in works of art; the cultural-historical approach, which demonstrated the reflection of war realities in fiction from antiquity to the present; the comparative analysis that allowed to compare texts about war with individual samples of previous periods, as well as to provide intertextual and intermedial comparisons. The theoretical and methodological basis of the study was the works that outlined the concept of discourse in literary studies (S. Andrusiv, E. Benveniste, T. Bovsunivska, T. Hundorova, I. Devdyuk, T. van Dijk, S. Pavlychko, M. Stetsyk, Yu. Cherniak).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Маліцька А. Інтенції до ліризації в мілітарному щоденнику Анатолія Дністрового «Битва за життя: щоденник 2022 року». Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика». 2025. Т. 36(75). № 6. Ч. 1. С. 316–320.
- Маліцька А. Практики інтимізації мілітарної літератури (на прикладі збірки «З любов'ю – тато!» В. Пузіка). Вісник науки та освіти. Серії «Філологія» ; «Педагогіка» ; «Соціологія» ; «Культура і мистецтво» ; «Історія та археологія». 2025. Вип. 7(37). С. 512–521.

- Маліцька А. Явище трансгресії у мілітарній есеїстиці (на матеріалі антології «Воєнний стан»). Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»). 2024. № 10 (28). С. 387–398.
- Маліцька А. Репрезентація українського міста в сучасній мілітарній поезії. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія». 2023. № 54. С. 54–59.
- Маліцька А. Мілітарний герой у рецепції поетів «Празької школи». Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія». 2022. № 52. С. 38–44.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 011U103568

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Тетяна Миколаївна
2. Tetiana Shevchenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Колкутіна Вікторія Вікторівна
2. Viktoriia Kolkutina

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3823-8415

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Одеська юридична академія"

Код за ЄДРПОУ: 20933314

Місцезнаходження: Фонтанська дорога, Одеса, 65009, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Біляцька Валентина Петрівна

2. Valentyna Biliatcka

Кваліфікація: д. філол. н., доцент, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4532-2268

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02070743

Місцезнаходження: проспект Дмитра Яворницького, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Казанова Ольга Валеріївна

2. Olga Kazanova

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0001-2012-5447

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Томбулатова Іраїда Ігорівна

2. Iraida Tombulatova

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2396-2902

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Мусій Валентина Борисівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Мусій Валентина Борисівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Лукашук Світлана Борисівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна